

Centrul pentru Jurnalism Independent

coalitia 2009

coalitia civică
pentru alegeri libere și corecte

Monitorizarea mass-media în campania electorală pentru alegerile locale generale din 14 iunie 2015

Raport Nr.1
1 - 14 mai 2015

Acest raport este realizat de Centrul pentru Jurnalism Independent cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Guvernul Suediei prin intermediul [Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională](#) (Sida) și de [Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA](#). Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Fundației Est-Europene, Guvernului Suediei, Sida sau al Ministerului Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA.

1. Date generale

1.1 Obiectivul proiectului: Monitorizarea și informarea publicului cu privire la comportamentul mass-media în campania electorală, inclusiv a accesului concurenților electorali la mass-media și asigurarea pluralismului de opinie. Monitorizarea își propune să analizeze tendințele reportericești care pot afecta performanța mass-media și compromite abilitatea acestora de a oferi publicului informații veridice, echidistante și pluraliste.

1.2 Perioada de monitorizare: 1 mai – 14 iunie 2015

1.3 Criteriile de selectare a instituțiilor mass-media supuse monitorizării:

- Audiența-impactul: național, quasi-național
- Tipul mass-media: audiovizual, online
- Forma de proprietate: publică, privată
- Limba difuzării: română, rusă

1.4 Lista mass-media monitorizate:

Presa audiovizuală

Moldova 1 (Mesager, 21:00) – post public, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Prime TV (Primele Știri, 21:00) - post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Canal 2 (Reporter, 19:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în română;

TV 7 (Știri, 20:30) - post privat, acoperire regională, difuzează în română și rusă;

Accent TV (Accent info, 20:00) - post privat, difuzează în limbile română și rusă.

Presa online-scrisă:

www.unimedia.info (portal online, limba română);

www.omg.md (portal online, limba rusă);

www.publika.md (portal online, limba română);

www.pan.md (versiunea online a publicației Panorama, limba rusă);

www.timpul.md (versiunea online a publicației naționale Timpul de dimineață, limba română)

2. Cadrul metodologic

A fost monitorizat conținutul integral al publicațiilor online și câte un buletin de știri zilnic, fiind analizate materialele cu caracter electoral direct și indirect. Materialele au fost supuse unei evaluări de conținut și de context, pentru a determina dacă sunt favorabile sau defavorabile unui sau altui partid/unei sau altei formațiuni politice. De asemenea, materialele au fost analizate conform următoarelor criterii de reflectare obiectivă:

Imparțialitate/obiectivitate: Potrivit Codului deontologic al jurnalistului, știrile trebuie să fie imparțiale și obiective; să nu favorizeze anumite partide/grupuri/persoane în detrimentul altora. Prezența elementelor discriminatorii în cadrul reportajelor și știrilor reprezintă un

prim criteriu de prezentare a realității prin prisma jurnalistului. Iar filtrarea știrilor și analiza minimă a istoriei și contextului, de asemenea, vorbesc despre apărarea intereselor anumitor actori, dar nu ale publicului larg¹.

Corectitudinea și echilibrul surselor/pluralismul de opinie: Pentru a fi corecte și echilibrate, materialele trebuie să prezinte toate părțile vizate, în special când e vorba de subiecte controversate, și să trateze în mod egal oponentii.² De asemenea, mass-media trebuie să asigure accesul la o multitudine de păreri diverse care ar ajuta auditoriul să-și creeze propria opinie asupra celor întâmplate.

Limbajul și imaginile utilizate: Exagerările și limbajul licențios utilizat în mod deliberat, cum ar fi limbajul peiorativ sau etichetele atribuite anumitor persoane sau organizații, precum și imaginile manipulate astfel încât anumite părți să apară în lumină negativă ridică grave semne de întrebare cu privire la respectarea standardelor etice și profesionale. Comportamentul etic al jurnaliștilor este pus la îndoială de cele mai multe ori atunci când imaginile prezintă aspecte ce nu corespund realității, când acestea sunt trucate, dar și atunci când anumite știri sunt ilustrate cu imagini ce nu au legătură cu textul.

3. Datele monitorizării

Implicarea în campania electorală

În perioada 1-14 mai 2015, postul public de televiziune Moldova 1 s-a remarcat prin reflectarea activă a subiectelor electorale. În cele 14 buletine de știri difuzate Moldova 1 a inserat 52 de materiale cu caracter electoral direct sau tangențial. O parte din acestea se referă la începutul campaniei electorale și la procesul de înregistrare a candidaților (22 subiecte), iar altă parte abordează problemele curente ce țin de activitatea Primăriei capitalei. Printre acestea se numără subiecte privind indemnizațiile acordate veteranilor celui de-al doilea război mondial, premiile de care vor beneficia asociațiile locative care nu au datorii față de stat, troleibuzele noi care urmează să fie puse pe linie până la finele anului curent, soluționarea problemei gunoiștii de la Țânțăreni etc.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Din totalul de 52 de știri cu caracter electoral direct sau indirect, puse pe post de Moldova 1 în perioada de referință, majoritatea au prezentat informațiile obiectiv și nepărtinitor. La Moldova 1 nu s-au înregistrat abateri evidente de la normele deontologice capabile să deformeze sau să trunchieze informația pusă la dispoziția publicului. Nu au fost identificate nici probleme majore ce țin de separarea opiniilor de fapte, precum și discriminarea vreunui candidat electoral. O singură știre problematică a fost inclusă în buletinul din 14 mai și a vizat altercațiile dintre primarul Dorin Chirtoacă și reprezentanții Partidului Socialiștilor (PSRM) și ai Partidului Nostru (PN) la ultima ședință a Consiliului Municipal Chișinău

¹ Simona Ștefănescu, Riscurile comunicării mediatice în timpul conflictelor

² Fico, Sofin, and Dragger, 2007. Fairness and defamation in the reporting of local issues.

(CMC). Reporterul afirmă că *reprezentanții Partidului Nostru și cei ai PSRM au făcut front comun și au dat peste cap începerea ultimei ședințe a consiliului municipal Chișinău. Ei au sărit la bătaie ca la ușa cortului, uitând că se află într-o instituție publică.* Astfel, autorul își exprimă părerea referitor la acest incident și lasă să se întrevadă opinia personală față de protagoniștii materialului de conflict.

Prezența știrilor despre activitatea autorităților locale (aproximativ o treime din numărul de subiecte electorale directe sau indirecte) face ca primarul general Dorin Chirtoacă să fie favorizat printr-o mediatizare mai mare în comparație cu alți concurenți electorali despre care nu există nicio știre sau care fac parte doar din subiecte generale și colective, cum ar fi înregistrarea acestora. În total, reprezentanții Partidului Liberal (PL) au avut apariții directe în 11 materiale, iar în 6 reportaje au fost menționați, contextul fiind de 9 ori pozitiv, 2 ori negativ și 6 ori neutru. Spre exemplu, în buletinul informativ din data de 6 mai, actualul edil este vizat în 4 știri: subiectul privind disputa dintre Ministerul Educației și Direcția municipală de învățământ din Chișinău vizavi de regulamentul cu privire la numirea managerilor de școli, subiectul privind acuzațiile de corupție lansate de candidatul Partidului Popular din Moldova (PPRM) Mihai Cârlig la adresa lui Dorin Chirtoacă, subiectul despre premiile pentru blocurile fără datorii și despre rezolvarea problemei gunoștii de la Țânțăreni, din bani europeni. Situația se repetă și în alte zile, când primarul general este protagonist al mai multor subiecte (10 mai - două, 11 mai - două). Ținând cont de faptul că D. Chirtoacă nu fusese înregistrat oficial în calitate de candidat, deci, nu a degrevat din funcția de primar general, prezența sa mediatică sporită pare a fi parțial justificată.

Un alt concurent electoral care a fost favorizat de mai multe apariții directe este Partidul Democrat din Moldova (PDM), ai cărui reprezentanți au intervenit direct în 6 știri și au fost menționați de 2 ori. În patru cazuri a fost vorba de context pozitiv, iar în alte patru – de context neutru. Reprezentanții Partidului Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) au intervenit direct în 2 știri și au fost menționați în alte 5 știri, contextul fiind preponderent negativ - 5 ori. Partidul Nostru (PN) a avut 3 apariții și 5 mențiuni, toate în context neutru, iar PPRM a fost citat de 3 ori, în context neutru. În rest, alți concurenți electorali vizați în știri fie au fost citați câte o dată, fie au fost menționați de mai multe ori în contexte diferite.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

La documentarea știrilor, postul public de televiziune a recurs la mai multe surse, asigurând într-o mare măsură pluralismul și diversitatea opiniilor. De cele mai multe ori, Moldova 1 a apelat la politicieni, care au fost citați de 28 de ori în știrile relevante, dintre care în 26 de cazuri a fost vorba de surse de sex masculin. Funcționarii de stat au fost citați de 20 de ori (18 bărbați și 2 femei), experții de 12 ori (dintre care doar 3 surse de sex feminin), cetățenii - de 9 ori (1 bărbat și 8 femei). Astfel, balanța gender este înclinată puternic spre reprezentanții de sex masculin.

În perioada de raport, postul public de televiziune Moldova 1 a difuzat 6 materiale de conflict, dintre care 3 au fost echilibrate, iar 3 au omis să prezinte ambele părți implicate în conflict. Astfel, a rămas dezechilibrată știrea privind declarațiile liderului PN Renato Usatfi, potrivit căruia la ședința CMC urmau să fie înstrăinate mai multe terenuri din proprietatea

municipală la preturi mai mici decât valoarea lor reală (13 mai), la fel ca și reportajul despre protestele membrilor PSRM și PN și a simpatizanților acestor partide față de intenția CMC de a vota un pachet de legi (14 mai), dar și materialul despre discuțiile din Parlament cu referire la această situație (14 mai). De notat că Ion Ceban, deputatul PSRM, care a organizat acțiunea de protest, a susținut în aceeași zi o conferință de presă la care a explicat acțiunile din dimineața zilei, însă Moldova 1 nu a inclus și opinia acestuia în materialul despre proteste și altercații.

Limbajul și imaginile video utilizate

Pe durata perioadei 1-14 mai 2015 nu au fost înregistrate cazuri de utilizare a limbajului discriminatoriu la adresa concurenților electorali și nici imagini capabile să deformeze realitățile și să creeze premise pentru a pune la îndoială respectarea standardelor etice și profesionale de către jurnaliștii de la postul public Moldova 1.

Implicarea în campania electorală

În principalele buletine de știri ale zilei, difuzate în perioada 1-14 mai 2015, postul de televiziune Prime TV a avut în total 29 de materiale cu caracter electoral direct sau indirect, dintre care o mare parte - 23 - au fost știri simple. Majoritatea materialelor ce au avut tangență directă cu campania electorală s-au referit la activitatea Comisiei Electorale Centrale, înregistrarea candidaților, precum și la evenimentele de lansare a concurenților în cursa electorală. Printre materialele cu caracter electoral indirect se numără cele care se referă la darea în exploatare a unor porțiuni de drum în satul Voinova, raionul Strășeni, cu participarea ministrului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor Vasile Botnari (11 mai), drumuri noi ce vor fi construite la Bahmut și Vulcănești cu suport european, la fel cu participarea lui Vasile Botnari (5 mai), evenimente culturale cu participarea ministrului Culturii Monica Babuc, care e și candidata PDM la Primăria Chișinău (știre despre inaugurarea Festivalului de film documentar Cronograf, din 13 mai, știre despre inaugurarea Festivalului Primăvara europeană a poeziilor la Chișinău, din 6 mai).

Obiectivitate și imparțialitate. Partizanat politic

În perioada de raport, în materialele difuzate de postul de televiziune Prime TV nu au fost înregistrate abateri grave de la normele deontologice care ar fi dus la distorsionarea realității. Totuși, au fost înregistrate 4 cazuri în care a fost sesizată atitudinea părtinitoare a autorului: de exemplu, în știrea despre altercațiile de la CMC, reporterul și-a dat cu părerea chiar din start, apreciind că la Consiliul municipal Chișinău au fost *bătăi ca în codru* (14 mai). La fel, la 11 mai, știrea despre inaugurarea unei porțiuni de drum la Voinova, Strășeni prezintă realitatea prin prisma reporterului, care apreciază *calitatea europeană* a drumului, iar sursele incluse în sondajul realizat printre locuitorii din sat vin să susțină afirmațiile reporterului. În materialul despre lansarea Campaniei Luna Familiei de către PDM sunt incluse elemente care nu au valoare informațională, cum ar fi, de exemplu, afirmația că

Marian Lupu i-a salutat personal pe cei prezenți, în imagini fiind prezentat liderul PDM care sărută rând de rând copiii prezenți la ceremonie (11 mai)! Prime TV a pus pe post și un material în care evidențiază că în cadrul lansării în campanie un concurent *a citit cu greu programul de pe foaie în limba română* (știrea din 12 mai, despre lansarea candidatului PCRМ la funcția de primar al capitalei). Or, prin acest unghi de abordare, telespectatorilor le este oferită informație care nu are relevanță căci nu se referă direct la platforma electorală a acestuia, iar candidatul este pus în lumină nu tocmai bună.

Frecvența apariției anumitor concurenți electorali și unghiul de abordare a evenimentelor denotă clar simpatia editorială a acestui post de televiziune față de Partidul Democrat, de liderii și candidații acestei formațiuni politice. Astfel, în 10 din cele 12 materiale în care a fost vorba de reprezentanții PDM tonalitatea reflectării a fost pozitivă. Postul a informat despre întâlnirile liderului PDM cu cetățenii de la Orhei (1 mai), întâlnirea lui Marian Lupu cu un grup de veterani (2 mai), participarea lui Marian Lupu la dezvelirea unui monument în satul Cunicea, Florești (9 mai), demararea campaniei PDM Luna Familiei (11 mai) etc.

Un alt concurent electoral mediatizat mai des de Prime este PL, exponenții acestui partid fiind citați direct în 3 materiale și menționați în alte 7 materiale, în egală măsură în context pozitiv și negativ (câte 5). Este vorba în special de știri cu caracter electoral indirect în context pozitiv, cum ar fi reportajul despre creditul de care vor beneficia autoritățile locale pentru a soluționa problema gunoștii de la Țânțăreni (11 mai), indemnizațiile pentru veteranii celui de-al doilea război mondial (4 mai), dar și context negativ - amenda pentru parcare ilegală a unei mașini a PL (1 mai), acuzațiile de corupție aduse de către candidatul PPRM Mihai Cârlig lui Dorin Chirtoacă (6 mai, 12 mai). Spre comparație, alți concurenți, cum ar fi PLDM, PCRМ, au avut câte o apariție pozitivă, PSRM – una negativă, PN - una neutra.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor.

În marea majoritate a materialelor electorale difuzate de Prime TV în perioada de raport a fost respectat principiul diversității și echilibrului surselor, dar au fost dezechilibrate din punctul de vedere al egalității de gen. De cele mai dese ori în știrile relevante au fost citați politicieni - 17 în total, dintre care 2 femei, și funcționari de stat - 14 în total, dintre care 3 femei. Știrile au inclus și păreri ale cetățenilor de rând – 6 la număr (3 femei și 3 bărbați). În 5 din cele 6 materiale legate de anumite controverse au fost citate toate părțile implicate în conflict. Singura știre dezechilibrată a vizat subiectul privind amenda pentru o mașină a PL (1 mai).

Limbaajul și imaginile video utilizate

În perioada de raport, la Prime TV nu au fost înregistrate cazuri de utilizare a limbajului discriminatoriu la adresa concurenților electorali, precum și a imaginilor capabile să deformeze realitatea.

Implicarea în campania electorală

În perioada 1-14 mai, postul de televiziune Canal 2 a difuzat 23 de subiecte cu caracter electoral direct sau indirect. Majoritatea materialelor legate direct de campania electorală s-au referit la înregistrarea candidaților, dar și la evenimentele de lansare în campanie a acestora. Totodată, Canal 2 a avut mai multe reportaje cu un caracter voalat de campanie, cum ar fi cele ce țin de activitatea PDM (lansarea Campaniei PDM Luna Familiei, întâlnirea lui Marian Lupu cu cetățenii de la Orhei, participarea liderului PDM la inaugurarea unui monument în satul Cunicia, reportaje despre darea în exploatare a unor porțiuni de drum cu participarea ministrului Transporturilor Vasile Botnari, acțiuni culturale cu participarea ministrei Culturii Babuc, nedegrevată din funcție).

Obiectivitate și imparțialitate. Partizanat politic

Din cele 23 de subiecte cu caracter direct sau implicit electoral, 3 au avut probleme la capitolul obiectivitate și imparțialitate. Unul dintre acestea se referă la renovarea drumurilor din raionul Strășeni (11 mai). Chiar din lead este evident caracterul elogios la adresa Ministerului Transporturilor al cărui ministru este membru PDM: *Drum de toată frumusețea*, burtiera anunțând despre: *Drumuri de sat ca în Europa*. Tot la 11 mai, în știrea despre lansarea de către PDM a Campaniei Luna Familiei în Moldova, reporterul accentuează că toți participanții *au avut parte de o primire specială din partea liderului PDM, Marian Lupu*. În știrea din 12 mai despre lansarea în campania electorală la funcția de primar al capitalei, Vasile Chirtoca, se remarcă poziția autorului față de protagonist acesta încercând să-l pună în lumină negativă prin mențiunea: *candidatul PCRM, Vasile Chirtoca a citit cu greu de pe foaie în limba română*.

În perioada monitorizată este evidentă favorizarea PDM-ului prin numărul mare de materiale – 10 din 23 - în care reprezentanții acestui partid fie au apariții directe (8), fie sunt menționați (2), contextul fiind preponderent pozitiv (7 ori) și neutru (3 ori). Materialele ce au pus în lumină pozitivă PDM s-au referit printre altele la: întâlnirea liderului PDM cu veteranii (1 mai), participarea lui Marian Lupu la inaugurarea unui monument în Cunicia, Florești (9 mai), desemnarea Monicăi Babuc în calitate de candidat PDM pentru primăria Chișinău (4 mai) și înregistrarea acesteia în calitate de candidat (14 mai) etc.

Reprezentanți PL-ului au fost vizați direct în 5 știri și menționați în alte 2, contextul fiind preponderent neutru (5) și negativ (2 ori). PPRM a avut 4 apariții directe (1 în context pozitiv și 3 neutru), PSRM – câte 2 apariții și 2 mențiuni în context negativ și neutru, PN - 2 apariții directe și o mențiune, dintre care de 2 ori în context pozitiv și o dată neutru. Ceilalți candidați și evenimentele electorale organizate de aceștia împart restul spațiului informațional de la Canal 2 fără mari deosebiri în ceea ce privește parametrii cantitativi și calitativi ai monitorizării.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În materialele relevante de la Canal 2, de cele mai dese ori în știri au fost citați politicienii – 19 ori, dintre care 16 au fost de sex masculin, și funcționarii de stat – de 12 ori, dintre care 10 au fost de sex masculin. Cetățenii au fost citați de 7 ori, dintre care 6 bărbați, iar alte surse - de 9 ori, dintre care 5 femei. Astfel, a existat un dezechilibru puternic pe criterii de gen.

Din cele 7 știri de conflict, 6 au fost echilibrate, iar într-un caz reporterii au eșuat să asigure echilibrul surselor. Este vorba de știrea din 4 mai despre decizia CEC de a exclude Partidul Comunist Reformator de pe lista partidelor ce pot concura în scrutin, în care nu este inclusă și părerea reprezentanților PCR.

Limbajul și imaginile video utilizate

Pe durata perioadei monitorizate, postul de televiziune Canal 2 nu a dat dovadă de exagerări la capitolul utilizarea limbajului admisibil pentru știri. Reporterii nu au folosit etichetări atribuite unor candidați electorali. Aceste observații se referă și la utilizarea imaginilor, dar și a elementelor de montaj care au respectat standardele etice și profesionale.

TV 7

Implicarea în campania electorală

În primele două săptămâni de monitorizare, postul de televiziune TV 7 s-a implicat relativ activ în campania electorală, reflectând atât evenimentele care vizează direct desfășurarea campaniei, cât și evenimentele/situațiile care se referă tangențial la alegeri și la competiția dintre candidați. În total, în cele 10 buletine informative, TV 7 a prezentat 26 de știri care se referă direct sau indirect la campania electorală. Au fost mediatizate, preponderent, declarațiile, acțiunile și disputele candidaților la funcția de primar general al municipiului Chișinău. Activitatea Comisiei Electorale Centrale (CEC) a fost reflectată cu regularitate în această perioadă prin știri privind înregistrarea candidaților în capitală, prezentarea rapoartelor privind cheltuielile partidelor, excluderea PCR de pe lista partidelor ce pot concura în alegeri. Totodată, postul a avut mai multe știri despre activitatea Primăriei și Consiliului municipal Chișinău.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Reportajele realizate de TV 7 în perioada de referință au fost produse într-o manieră corectă, fără să fie înregistrate anumite abateri de la normele deontologice care să distorsioneze mesajul transmis de concurenții electorali. Monitorizarea nu scoate la iveală nici probleme ce țin de separarea faptelor de opinie, și nici trunchieri ale informațiilor care ar modifica anumite înțelesuri ale contextului în care au fost făcute declarațiile sau s-au produs anumite evenimente. Într-un singur caz poate fi sesizată opinia reporterului față de protagoniști – în reportajul despre altercațiile de la CMC, în care vocea de după cadru afirmă că *reprezentanții PN și PSRM au dat buzna în localul Primăriei, că de la glume la bătaie nu era decât un pas* și că *socialiștii au continuat atacurile și după ce conflictul s-a potolit* (14 mai).

În total, în perioada de monitorizare, cel mai mediatizat concurent electoral a fost PL și Dorin Chirtoacă care au apărut direct în 4 materiale și au fost menționați în alte 6. Contextul a fost diferit – de 3 ori pozitiv, 2 negativ și 5 neutru. Știrile despre conflictul dintre

Ministerul Educației și Direcția învățământ a municipiului Chișinău, acuzată că transformă în campanie electorală concursurile de angajare a directorilor de școli și licee (6 mai), despre controlul CNI care îl suspectă pe Dorin Chirtoacă de conflict de interese (7 mai) au fost în măsură să defavorizeze candidatul PL la primăria capitalei, iar cele privind troleibuzele noi care vor fi puse pe linii până la finele anului (7 mai), privind soluționarea problemei puse de părinții copiilor de la un liceu din capitală l-au favorizat pe Dorin Chirtoacă. Reprezentanții PLDM au avut apariții și au fost menționați în 3 știri, o dată în context pozitiv și de 2 ori neutru. Materialul care favorizează direct PLDM se referă la drumul nou în Cociulia cu participarea reprezentanților PLDM! (8 mai). PSRM a fost citat direct de 2 ori și menționat de 4 ori - o dată pozitiv, o dată negativ și de 4 ori neutru, acest actor electoral apărând în special în reportaje de prezentare a unor inițiative electorale, precum și în contextul altercațiilor de la CMC. PN a avut 5 apariții directe și a fost menționat de 4 ori: de 8 ori în context neutru și o dată pozitiv (în știrea despre revenirea liderului PN la Chișinău și întâmpinarea acestuia la aeroport de către susținători).

Ceilalți candidați care au depus actele pentru înregistrare au apărut mai rar: Monica Babuc a avut o apariție și a fost menționată de 2 ori, PCRM - o apariție și 5 mențiuni, PVE o apariție. Alți opt concurenți au fost doar menționați.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

De cele mai multe ori, TV 7 a respectat principiul diversității și al echilibrului surselor/pozițiilor/opiniilor, în special în cele 7 materiale care relatau despre conflicte, acuzații sau subiecte controversate în care sunt implicați concurenții electorali. Într-un singur caz au fost lansate acuzații de către surse, iar reporterii nu au oferit dreptul la replică. Este vorba de știrea privind acuzațiile aduse de ministra Educației la adresa administrației publice locale, potrivit cărora concursurile de angajare a directorilor de școli și licee sunt transformate în campanie electorală, iar directorii școlilor și liceelor sunt angajați pe criterii politice. Deși este o știre conflictuală, reportul include doar declarația Maiei Sandu, fără a oferi dreptul la replică celor acuzați (6 mai). La fel, a fost dezechilibrată parțial și știrea din 14 mai, în care deputatul socialist Ion Ceban acuză de corupție PL și PCRM, dar în material este inclusă doar opinia PCRM.

În materialele relevante puse pe post de TV 7 au fost citate diverse surse. Cea mai mare cotă revine funcționarilor de stat, la care s-a recurs de 19 ori, dintre care 16 bărbați, urmași de politicieni - 16 bărbați și o femeie. Experții au fost citați de 2 ori, în ambele cazuri sursele fiind de sex feminin, cetățenii - de 4 ori, dintre care 3 femei. La surse din alte categorii s-a apelat de 3 ori - 2 bărbați și o femeie. Astfel, se constată un dezechilibru evident în defavoarea surselor de sex feminin.

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de TV 7 în materialele puse pe post în perioada de referință a fost acceptabil. Nu au fost cazuri de manipulare a imaginilor video.

Implicarea în campania electorală

În perioada 1-14 mai 2015, postul de televiziune Accent TV s-a implicat relativ activ în reflectarea subiectelor cu caracter electoral direct și indirect, difuzând în total 28 de știri relevante prezentei monitorizării. Dintre acestea, o mare parte - aproximativ 50% - au vizat 3 concurenți electorali: PN, PSRM și PCNM. Astfel, Accent TV a informat telespectatorii despre diverse declarații ale lui Renato Usatîi, liderul PN, lansarea în campanie a reprezentanților PN, atât în Chișinău cât și în afara capitalei, diverse acțiuni ale PSRM, dar și despre lansarea de către Grigore Petrenco, fost deputat comunist, a Blocului Roșu, care în campanie va candida din partea Partidului Casa Noastră Moldova (PCNM).

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Din totalul de 28 de știri puse pe post de Accent TV în perioada de referință, o mare parte au favorizat în special doi concurenți electorali – PN și PSRM. Astfel, PSRM a fost vizat direct în 6 știri, toate în context pozitiv, iar PN a avut intervenții directe în 6 știri, iar o dată a fost menționat, preponderent în context pozitiv (6) și o dată – neutru. Drept exemple de materiale care au favorizat PN servesc știrile despre conferințele de presă și interviurile lui Renato Usatîi la Moscova, privind intenția acestuia de a reveni în Moldova și de a salva poporul de aici (1 mai), privind sosirea acestuia la Chișinău (6 mai) și alte acțiuni de după revenire – susținerea unor candidai în Găgăuzia, la Vulcănești (4 mai), înregistrarea în cursa pentru primăria Bălți (6 mai), părerea lui Usatîi despre raportul Kroll (7 mai) etc. PSRM a fost favorizat în știri privind lansarea în campanie (4 mai), prezentarea de către Igor Dodon a candidaților susținuți de PSRM la primăriile din Comrat, Ciadîr Lunga, Vulcănești (11 mai), susținerea candidaților independenți în Găgăuzia (12 mai). De asemenea, au fost reflectate declarațiile lui Igor Dodon că va pune la dubă toți oligarhii (12 mai). De notat, că știrea din 11 mai despre decizia PSRM de a susține anumiți candidați în Găgăuzia este voluminoasă, fiindu-i alocat spațiu de aproximativ 3 minute, din care o mare parte revine liderului PSRM Igor Dodon!

Reprezentanții concurentului electoral PL au avut 3 apariții directe și au fost menționați în 4 materiale, dintre care marea majoritate în context negativ: vezi, de exemplu, știrile privind acuzațiile candidatului PPRM Cârliig la adresa lui Chirtoacă, din 6 și 12 mai, știrea privind protestele părinților la Primărie (11 mai) etc. Atunci când știrile s-au referit la alți concurenți electorali, de obicei a fost vorba de informații laconice despre înregistrarea în campanie.

Accent TV a avut 3 știri în care a fost vizibilă poziția autorilor față de protagoniștii materialelor. Tendențiozitatea e evidentă atât din modul de selectare a subiectelor incluse în buletine, cât și din atitudinea reporterului, jurnaliștii recurgând uneori la comentarii și opinii neseparate de fapte. Drept exemplu poate servi știrea despre protestul unui grup de părinți ai copiilor ce studiază la un liceu din capitală în care a fost evidentă poziția partinitoare a autorului față de protagoniștii materialului. Reporterul afirmă că Dorin Chirtoacă *nu s-a arătat deranjat de faptul că părinții au plătit pentru reparații și nu a pierdut ocazia să facă campanie electorală, promițând că copii vor rămâne încă patru ani!* (11 mai). O altă știre în care este evidentă opinia autorului este cea din 11 martie despre Campania PDM Luna Familiei. Mai mult, prin modalitatea de prezentare a acestor știri, Accent TV perpetuează

mesaje în măsură să regenereze animozitatea și tratamentul ofensator, discriminatoriu la adresa unui grup minoritar, și anume a comunității LGBT. Chiar din lead se pun anumite accente care creează confuzie în ceea ce privește perspectiva și unghiul de abordare. *După ce trei ani în urmă, deputați din coaliția de guvernământ, inclusiv Partidul Democrat din Moldova au votat pentru adoptarea Legii privind egalitatea de șanse, legalizarea minorităților sexuale, partidul condus de Marian Lupu se arată îngrijorat de instituția familiei*, se spune în lead, fără ca acest citat să fie atribuit cuiva. Din modul în care este structurată știrea și din informațiile incluse transpare concluzia-insinuarea că PDM ar fi împotriva familiilor, odată ce a susținut acel proiect de lege, care potrivit reporterului a trezit reacții scandaloase în societate și în rândul reprezentanților bisericii. Știrea așa cum a fost concepută ar fi trebuit să conțină și părerea PDM cu referire la subiectul prezentat din perspectiva legii privind egalitatea de șanse. O altă știre părtinitoare se referă la declarațiile electorale ale candidatului PCRM Vasile Chirtoca, făcute în cadrul unei emisiuni tv, în care reporterul nu separă faptele de opinie și intervine pe rol de comentator: *cu toate acestea, el nu a precizat de unde va lua bani pentru proiecte.*

Corectitudinea și echilibrul știrilor. Pluralismul de opinie

În perioada de raport, Accent TV a eșuat să asigure diversitatea surselor și să ofere cuvânt unui număr cât mai mare de surse. Știrile relevante difuzate de Accent TV în perioada de referință au citat preponderent politicieni, 34 în total, dintre care 31 de sex masculin. Funcționarii au fost citați de 5 ori (toți bărbați), iar cetățenii de 4 ori (3 bărbați și o femeie). Art. 7 (c) al Codului Audiovizualului prevede că în cazul subiectelor ce vizează situații de conflict urmează să se respecte principiul de informare din mai multe surse. Or, din cele 9 știri controversate de la Accent TV în care ar fi fost necesară o a doua opinie, doar 3 au prezentat părerea părților vizate. Celelalte materiale au prezentat o singură parte. Drept exemple pot servi știrile cu acuzații de corupție la adresa lui Dorin Chirtoacă (12 mai), acuzațiile lui Igor Dodon la adresa membrilor coaliției de guvernare (12 mai), protestele de la Primărie organizate de PSRM (14 mai). Știrea privind declarațiile lui Renato Usatîi care îl acuză pe Vlad Filat că ar încerca să-l provoace pentru a fi ulterior arestat (8 mai) este dezechilibrată, reporterul menționând că *pînă la momentul de față Vladimir Filat nu a comentat în niciun fel declarațiile lui Renato Usatîi!*

Limbajul și imaginile video utilizate

În materialele cu caracter electoral direct sau indirect difuzate de Accent TV nu au fost înregistrate probleme ce țin de utilizarea imaginilor sau sunetului în măsură să deturneze mesajele etc.

PRESA ONLINE

www.omg.md

Implicarea în campania electorală

În perioada de raport, portalul Omg.md s-a implicat activ în reflectarea campaniei electorale, publicând, timp de două săptămâni, 67 de materiale cu caracter electoral direct sau indirect. Zilele de 8 mai și 13 mai au fost cele mai productive din acest punct de vedere, când au fost publicate câte 11 materiale despre alegeri și concurenții electorali. Cea mai mare parte a articolelor (52) au fost știri scurte sau detaliate, în 7 cazuri materialele au vizat o situație de conflict sau au lansat anumite acuzații unor candidați sau potențiali concurenți electorali, iar un text a fost de educație electorală (o știre despre imposibilitatea de a vota la alegerile locale a cetățenilor moldoveni stabiliți peste hotarele țării). Subiectele selectate pentru publicare pe site au vizat, preponderent, critica activității actualului primar general al municipiului Chișinău; intențiile electorale și înregistrarea candidaților la funcția de primar, în principal pentru municipiile Chișinău și Bălți, dar și pentru unele localități din autonomia găgăuză, din partea formațiunilor politice „Partidul Nostru” și „Casa noastră – Moldova” („Blocul Roșu”); mediatizarea acțiunilor omului de afaceri și politicianului Renato Usatîi; activitățile organizate de unele partide cu ocazia aniversării a 70-ea de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial ș.a.

Imparțialitate și obiectivitate

Selecția știrilor pentru mediatizare, unghiul de abordare a temelor, frecvența prezentării unor concurenți electorali exclusiv în lumină pozitivă, iar a altora doar în lumină proastă indică asupra faptului că politica editorială a portalului Omg.md nu este îndreptată spre informarea complexă despre campania electorală, ci spre promovarea unor concurenți electorali și discreditarea altora. Fiecare a treia știre publicată de Omg.md în perioada de raport a fost completamente părtinitoare, iar majoritatea celorlalte au prezentat o singură opinie/poziție într-o problemă sau alta. Astfel, știrile portalului nu întrunesc calitățile unor informații imparțiale și obiective.

În prima perioadă de monitorizare, știrile de pe Omg.md au vizat un număr redus de partide politice și potențiali concurenți electorali, „Partidul Nostru” și liderul acestuia Renato Usatîi fiind, de departe, formațiunea politică preferată și promovată intens de site. Astfel, acest concurent electoral a fost citat direct sau menționat de 62 de ori timp de două săptămâni, inclusiv de 55 de ori în context pozitiv. Doar în ziua de 6 mai, subiectului revenirii în Moldova a lui Renato Usatîi i-au fost dedicate 7 știri, inclusiv transmisiunea live din aeroport, secvențe video și știri cu declarațiile integrale ale acestuia, informații despre intențiile de a candida la funcția de primar al municipiului Bălți, despre oamenii care l-au întâmpinat la aeroport ș.a.

În contrast, Partidul Liberal și candidatul acestuia la primăria Capitalei Dorin Chirtoacă a apărut aproape exclusiv în context negativ (de 17 ori din totalul de 19 cazuri când a fost vizat direct sau indirect). Doar în context negativ a apărut Partidul Comuniștilor (de 5 ori), în majoritatea absolută a cazurilor au fost prezentați în lumină proastă reprezentanții

Partidului Democrat (8 din 9 cazuri când au fost vizați) și ai Partidului Liberal Democrat (5 din 6 cazuri).

Iată câteva exemple de prezentare părtinitoare a subiectelor:

1 mai – în știrea «Партия Ренато Усатога вышла на благоустройство Кишинева» („Partidul lui Renato Usatîi a ieșit la amenajarea Chișinăului”) este promovată „Partidul Nostru” și dezavantajat actualul primar general, prin mențiunea că „participanții la salubritate au demonstrat că administrația orașului, în frunte cu Dorin Chirtoacă, nu se preocupă deloc de curățenia în oraș”.

4 mai – știrea despre înaintarea Monicăi Babuc la funcția de primar al Capitalei este intitulată «Кандидатом Плахотнюка в примары Кишинева стала Моника Бабук» („Monica Babuc este candidatul lui Plahotniuc la primăria Chișinăului”), iar în text se face următoarea trimitere la Partidul Democrat: „Partidul Democrat, controlat de omul de afaceri cu reputație dubioasă Vladimir Plahotniuc”.

12 mai – știrea intitulată «Анонс: Самый большой грабеж в истории примэрии Кишинева» („Anunț: Cel mai mare jaf din istoria primăriei Chișinău”) prezintă informația despre o conferință de presă a candidaților „Partidului Nostru” la alegerile locale. Preluarea în titlu a denumirii conferinței, fără ghilimele cel puțin, poartă un caracter manipulatoriu și arată dorința portalului de a transmite că „jaful” fie s-a produs, fie este pe cale să se producă, cu toate că aceasta este doar o supoziție a unor forțe politice pe care Omg.md le susține.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Majoritatea covârșitoare a știrilor publicate de Omg.md, inclusiv cele 7 materiale controversate, care au mediatizat acuzații sau conflicte, au fost documentate dintr-o singură sursă, fiind astfel dezechilibrate, și nu au asigurat pluralismul de opinii. Deseori, în știri au fost inserate judecăți de valoare ale autorilor, ceea ce contravine normelor deontologice și bunelor practici jurnalistice.

Cele 67 de materiale relevante prezentei monitorizări s-au bazat pe declarațiile/afirmațiile a 88 de surse, inclusiv 68 de politicieni, preponderent din „Partidul Nostru” și „Casa noastră – Moldova”, cel mai des citați fiind Renato Usatîi și Grigore Petrenco. În știrile electorale au mai fost citați sau s-a făcut trimitere la 12 funcționari de stat, 5 experți și 3 cetățeni simpli. Principiul echilibrului de gen a fost neglijat: din 88 de surse, doar 6 au fost femei, ceea ce reprezintă 6,8% din total.

Deseori, știrile s-au bazat pe fapte sau supoziții care îi dezavantajează pe unii concurenți electorali, însă portalul nu a făcut demersuri pentru a verifica faptele și a asigura pluralismul de opinii obligatoriu în cazul știrilor cu subiect controversat. Astfel, la 4 mai, în știrea «Гимпу и Киртоакэ продвигают в Мунсовет участника «царской охоты»» („Ghimpu și Chirtoacă îl promovează în CMC pe unul dintre participanții la ”vânătoarea domnească”) se spune că în lista de consilieri municipali ai Partidului Liberal figurează și Iurie Nastas, participant la vânătoarea din rezervația „Pădurea Domnească”, în rezultatul căreia a fost rănit mortal omul de afaceri Sorin Paciu. În text se face trimitere la mai multe fapte, afirmându-se inclusiv că Iurie Nastas și conducerea primăriei Capitalei au interese comune de business. Opinia lui Nastas lipsește, la fel ca și cea a lui Dorin Chirtoacă sau a lui Mihai Ghimpu, vizați direct.

La 8 mai, portalul publică o știre bazată pe declarațiile lui Renato Usatîi în emisie directă la o emisiune TV, inclusiv afirmațiile că el este conștient de faptul că va fi arestat, „doar că

acum Filat și-a luat o pauză și îl lasă să se plimbe prin țară”. Opinia lui Vlad Filat, a Partidului Liberal Democrat sau a Ministerului de Interne nu a fost solicitată de Omg.md, astfel știrea este dezechilibrată.

Limbajul și imaginile utilizate

Limbajul utilizat de autorii articolelor de pe Omg.md abundă în expresii peiorative, având intenția clară de a-i defavoriza pe unii protagoniști, ridiculizându-i în ochii cititorilor pentru a discredita capacitatea acestora de a gândi și a acționa rațional. Deseori sunt utilizate etichete și acuzații generalizatoare, se insinuează complicitatea și conspirația generală a guvernanților împotriva cetățenilor, uneori se recurge la atacuri la persoană. Știrile conțin judecăți de valoare ale autorilor, se încearcă exagerarea anumitor fapte pe care se insistă pentru a prezenta anumiți concurenți electorali într-o lumină proastă.

Iată câteva exemple de utilizare a limbajului defavorizant în raport cu oponentii politici (*sublinierile ne aparțin*):

La 12 mai, Omg.md a publicat un articol despre schimbarea traseelor unor rute ale transportului public, titlul și lead-ul căruia sunt tendențioase și conțin judecăți de valoare (titlu: «Киртоакэ **продолжает творить хаос** в движении столичных маршруток» / „Chirtoacă **continuă să provoace haos** în circulația microbuzelor din capitală”; lead: „Locuitorii Chișinăului **din nou sunt nevoiți să se adapteze capriciilor primarului** Dorin Chirtoacă care **iarăși** a schimbat traseele transportului public”).

La 14 mai, portalul a preluat un articol publicat de site-ul Pan.md, text despre care se poate presupune că reprezintă opinia lui Dmitri Ciubașenco despre primarul general de Chișinău Dorin Chirtoacă. În articol sunt utilizate multe expresii peiorative, atacuri la persoană și asociații defavorizante pentru Dorin Chirtoacă, pe care îl compară cu un câțel care latră la un elefant, în poziția „elefantului” fiind președintele rus Putin, pe care Ciubașenco îl admiră («Киртоакэ выступает в роли **Москвы, лающей на слона**. Но Киртоакэ для Путина даже не Москва, а **мелкая мошка**. Зря она **пыжится, пукнет и лопнет**»).

www.pan.md

Implicarea în campania electorală

În perioada 1-14 mai 2015, Pan.md a publicat în total 43 de materiale cu caracter electoral direct sau indirect, inclusiv 42 de știri și un material cu subiect conflictual. Cele mai multe materiale tematice au fost plasate pe site în zilele de 4 mai (7 articole), 7 și 14 mai (câte 5 materiale). Temele predilecte pentru administratorii site-ului au fost: activitățile și declarațiile Partidului socialiștilor și ale liderului „Partidului Nostru” Renato Usatfi, lansarea în campanie și declarațiile lui Grigore Petrenco, activitățile organizate de unele partide cu ocazia aniversării a 70-ea de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, informații despre candidații la funcția de primar general al Capitalei ș.a.

Imparțialitate și obiectivitate

În textele publicate de site-ul Pan.md concurenții electorali sunt prezentați selectiv, în special fiind promovate, prin prezentarea aproape exclusivă în context pozitiv, două

formațiuni politice: „Partidul Nostru” (26 de apariții, inclusiv 17 în context pozitiv și 9 – în context neutru) și Partidul Socialiștilor (23 de apariții, dintre care 14 în context favorizant). Totodată, principalii oponenți ai acestor partide sunt prezentați, de regulă, în lumină proastă. Astfel, Partidul Liberal și candidatul Dorin Chirtoacă a apărut pe Pan.md de 16 ori în această perioadă, inclusiv de 9 ori în context negativ. Materiale critice au fost publicate deseori despre Partidul Democrat și exponenții acestuia (6 apariții în context negativ din totalul de 13 mențiuni). În raport cu Partidul Comuniștilor, site-ul are o atitudine editorială diferită, de cele mai multe ori (8 din 18 cazuri) această formațiune fiind prezentată neutru, uneori negativ, dar și în context pozitiv (câte 5 cazuri).

Per ansamblu, politica editorială a site-ului nu este imparțială, iar unele știri publicate în perioada de raport au fost părtinitoare prin titlurile selectate și unghiurile de abordare. La 4 mai, site-ul a publicat știrea intitulată «Встречаем Ренато Усатого в аэропорту» („Îl întâmpinăm pe Renato Usatîi la aeroport”) despre grupul de susținători ai lui Usatîi creat pe Facebook. Deși titlul a fost luat între ghilimele, pare a fi totuși un îndemn al autorului, în plus informația este însoțită de fotografia unui avion pe care este indicat sloganul lui Usatîi – «Сила в правде!» („Puterea este în adevăr”), iar în text se face trimitere la o declarație a lui Usatîi că se așteaptă ca autoritățile „să-l aresteze direct la aeroport în baza unor dosare fabricate”, iar susținătorii săi au declarat că sunt gata să-l susțină. Poziția organelor de anchetă lipsește. La 14 mai, site-ul a publicat articolul lui Dmitri Ciubașenco «БЭТМЭН ИЗ Колоницы» и «пупсики Путина» („Batmanul din Colonița” și „pupsicii lui Putin”), în care autorul se referă la faptul că primarul i-a numit „pupsici ai lui Putin” pe socialiști și membrii „Partidului Nostru” care au împiedicat desfășurarea ședinței Consiliului municipal. Poziționându-se de partea socialiștilor și a „Partidului Nostru”, autorul îl critică pe Dorin Chirtoacă, ridiculizându-l și utilizând expresii ofensatoare.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Cele 43 de materiale relevante prezentei monitorizări s-au bazat pe declarațiile/afirmațiile a 45 de surse, inclusiv 37 politicieni, preponderent din Partidul Socialiștilor și „Partidul Nostru”, 6 funcționari de stat și 2 experți. Majoritatea știrilor au fost documentate dintr-o singură sursă sau din câteva surse care se află „de aceeași parte a baricadei”, fiind astfel dezechilibrate. Principiul echilibrului de gen nu a fost respectat: din 45 de surse, doar 5 au fost femei, ceea ce reprezintă 11,1% din total.

Unele știri s-au bazat exclusiv pe declarațiile care îi dezavantajează pe anumiți concurenți electorali, însă opinia/reacția acestora nu a fost prezentată, fapt care diminuează obiectivitatea informației și denotă lipsa pluralismului de opinii. Astfel, la 13 mai, site-ul a publicat știrea «Усатый: Киртоакэ продает исторический центр Кишинева за гроши» („Usatîi: Chirtoacă vinde centrul istoric al Chișinăului pe bani mărunți”) despre declarațiile lui Renato Usatîi și ale lui Aleksandr Petkov privind intenția Consiliului municipal de a aproba 800 de decizii privind vânzarea de bunuri imobiliare și terenuri. Sursele citate l-au acuzat pe Dorin Chirtoacă de jaf, la fel au fost acuzați fostul primar Serafim Urechean și o parte din consilierii comuniști care ar fi complici la aceste fărâdelegi. Opiniile persoanelor vizate direct nu au fost solicitate, chiar dacă textul este însoțit de fotografia lui Chirtoacă.

Limbajul și imaginile utilizate

De cele mai multe ori, limbajul autorilor articolelor de pe Pan.md se înscrie în normele deontologice, însă au fost înregistrate mai multe cazuri de utilizare a unor expresii peiorative și ofensatoare în adresa unor protagoniști, iar în unele cazuri putem vorbi despre includerea în limbajul jurnalistic a unor termeni discriminatorii.

Astfel, la 7 mai site-ul a publicat știrea cu titlul «Лицам с психическими расстройствами разрешат заниматься политикой» („Persoanelor cu dereglări psihice li se va permite să se ocupe de politică”), preluată de la Agenția Infotag, despre intenția de a modifica legislația pentru a le permite persoanelor cu dizabilități mintale să participe la alegeri și să poată candida la funcții publice. Titlul este discriminatoriu în raport cu aceste persoane, în plus este însoțit de o caricatură care îi ia în derâdere, iar în lead se indică greșit că vor putea participa la alegeri și vor putea candida persoanele cu dizabilități fizice și psihice (*în realitate, persoanele cu dizabilități fizice nu au fost limitate în drepturile lor electorale nici până acum, inițiativa referindu-se doar la persoanele cu dizabilități mintale*).

Articolul lui Dmitri Ciubașenco «Бэтмэн из Колоницы» и «пупсики Путина» („Batmanul din Colonița” și „pupsicii lui Putin”), publicat la 14 mai, conține jigniri și atacuri la persoană. Dorin Chirtoacă este comparat cu un câțel care latră la un elefant, în poziția „elefantului” fiind președintele rus Putin («Киртоакэ выступает в роли *Моськи, лающей на слона*. Но Киртоакэ для Путина даже не Моська, а *мелкая мошка*. Зря она *пыжится, пукнет и лопнет*»), i se reproșează că la 36 de ani nu are soție și copii, că seamănă cu „ochelariștii coșuroși” din filme (Harry Potter) etc.

www.publika.md

Implicarea în campania electorală

Publika.md a plasat în perioada monitorizată 45 de articole cu caracter electoral direct sau indirect, inclusiv 39 de știri și 6 materiale care au abordat un subiect controversat. 14 mai a fost ziua cu cele mai multe știri tematice pe site – 9, în celelalte zile fiind publicate câte 1-4 știri care au tangență cu alegerile locale. Temele cel mai des abordate pe Publika.md au vizat activitatea Comisiei Electorale Centrale (aprobarea regulamentului de finanțare a campaniei, înregistrarea candidaților la funcția de primar general al Chișinăului, prezentarea rapoartelor financiare de către candidați), dar și activitățile Partidului Democrat și ale exponenților săi, unele critici aduse actualei administrații municipale etc.

Imparțialitate și obiectivitate

În majoritatea știrilor plasate pe Publika.md a fost respectat principiul imparțialității jurnalistice. Totodată, frecvența publicării unor materiale care scot în evidență conducerea Partidului Democrat (PDM), acțiunile și planurile candidaților acestui partid, demonstrează că politica editorială a Publika.md este orientată spre promovarea intensă a unui concurent electoral, ceea ce contravine principiului reflectării obiective a realității. Astfel, candidații democraților la funcțiile de primar sunt mediatizați intens, deseori fără să fie menționată apartenența lor politică. Totodată, se urmărește diminuarea șanselor altor candidați prin informarea sumară despre aceștia sau accentuarea aspectelor critice vizavi de aceștia. Timp

de două săptămâni, PDM și reprezentanții acestui partid au fost menționați de Publika.md de 22 de ori, inclusiv de 13 ori în context favorizant și de 9 ori în context neutru. Urmează Partidul Liberal și Dorin Chirtoacă, menționați de 17 ori, între care de 10 ori neutru și de 6 ori în context negativ. Mai rar au fost protagoniști ai știrilor de pe Publika.md reprezentanți ai Partidului Comuniștilor (10 apariții, inclusiv de 8 ori neutru), ai Partidului Socialiștilor (de 5 ori în context neutru și de 4 ori în context negativ).

Știrea plasată pe Publika.md la data de 5 mai 2015 „Cum intenționează să ajungă Monica Babuc în fruntea Primăriei. Ce spune candidatul PDM”, care relatează despre participarea Monicăi Babuc la emisiunea Fabrika din 4 mai, este un exemplu elocvent de favorizare editorială. „Proiecte realizabile și vitale pentru Chișinău, nu promisiuni deșarte. Aceasta va fi strategia în campania electorală a candidatului Partidului Democrat pentru funcția de primar al Capitalei, Monica Babuc”, se spune în lead-ul acestui articol, după care urmează câteva declarații ale candidatei. De menționat, că niciun alt candidat la funcția de primar general nu a fost prezent la emisiunea Fabrika care este principala emisiune de dezbateri de la Publika TV.

Alți candidați ai PDM de asemenea sunt promovați de Publika.md. Astfel, la 9 mai 2015, pe site a fost publicată știrea „În memoria celor căzuți pe câmpul de luptă. Cum au marcat sărbătoarea locuitorii din Stăuceni”, în care se relatează despre marcarea aniversării a 70-ea de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial în comuna Stăuceni cu un prânz ostășesc și un concert care au fost organizate de primărie cu susținerea Ministerului Apărării. În articol de spune că „ospățul a fost pe placul locuitorilor comunei Stăuceni”, fiind intervievat și primarul Valentin Sâtnic, căruia i se atribuie meritele organizatorice. **Notă:** *V. Sâtnic a fost ales primar pe lista Partidului Comuniștilor, apoi s-a aliat cu PDM, iar la 8 mai 2015 a fost înregistrat candidat la funcția de primar al comunei Stăuceni din partea PDM.*

La 10 mai 2015, Publika.md a plasat două materiale de promovare directă a Partidului Democrat. Unul din ele a relatat despre „Festivalul Familiei” în orașul Ialoveni, o inițiativă a PDM, pe scenă fiind instalat un banner al festivalului, însoțit de logotipul PDM. În textul știrii se menționează că la festivitate au participat și au adresat felicitări celor prezenți președintele raionului Ialoveni Lilian Popescu și deputatul PDM Sergiu Sîrbu. **Notă:** *Lilian Popescu a fost ales consilier raional pe listele Partidului Liberal, însă în 2013 a aderat la PDM.* În aceeași zi, pe site a fost plasată știrea electorală „Democrații din raionul Ialoveni s-au lansat în campania pentru funcțiile de aleși locali”, în care sunt prezentați candidații la funcția de primar din unele localități ale raionului Ialoveni, iar aceștia vorbesc despre realizările, obiectivele și planurile lor. În articol se accentuează că „Un loc important în lista candidaților PDM îl au tinerii, care își propun să fie deosebit de activi”. Acesta este un material de agitație electorală. Candidații altor formațiuni nu au beneficiat de astfel de prezentări pe site-ul Publika.md.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În cele 45 de materiale care au avut conotație electorală, Publika.md a citat 79 de surse, inclusiv 24 de politicieni, tot atâția cetățeni simpli și 19 funcționari de stat. Principiul echilibrului de gen în general este respectat în știrile Publika.md: din 79 de surse, 27 au fost femei, ceea ce reprezintă 34,2% din total, deși pe categorii separate de surse este nevoie de o anumită echilibrare a genurilor.

Știrile care au vizat o situație de conflict au fost, în general, echilibrate, deși au existat și câteva cazuri când echilibrul surselor nu a fost asigurat, fiind încălcat principiul

corectitudinii. De exemplu, în știrea „Dispariție misterioasă de pe străzile Capitalei! Cum speră șoferii că vor evita amenzi”, publicată la 1 mai, se spune despre dispariția a 60 de indicatoare rutiere care interzic parcare în ultimele două luni, subliniindu-se că „reprezentanții Ministerului de Interne consideră că autoritățile municipale nu-și îndeplinesc obligațiile”, iar unul dintre șoferii intervievați îl acuză direct pe primarul Dorin Chirtoacă de situația pe străzile Capitalei. Replica municipalității la aceste acuzații lipsește. La 11 mai, în relatarea despre protestul din fața primăriei, organizat de părinții elevilor care învață la Liceul „Miguel de Cervantes” din Capitală, portalul a titrat „Dorin Chirtoacă s-a luat la hartă cu unul dintre manifestanți”, încercând astfel să-l prezinte într-o ipostază neplăcută, deși reacția primarului a venit urmare a unui atac la persoană din partea liderului social-democrat Sergiu Corobceanu, participant la protest, care i-a imputat lui Chirtoacă că nu are copii.

Limbajul și imaginile utilizate

Limbajul știrilor electorale plasate pe Publika.md în perioada de monitorizate a fost corect, fără exagerări lingvistice, etichetări sau expresii ofensatoare în adresa protagoniștilor și/sau a concurenților electorali.

www.timpul.md

Implicarea în campania electorală

Timpul.md a plasat în perioada monitorizată 38 de articole cu caracter electoral direct sau indirect, cele mai multe – în zilele de 4 mai, 13 mai (câte 7 materiale) și pe 14 mai (8 materiale relevante). Mai mult de o treime din articole (14 din totalul de 38) au abordat un subiect de conflict sau au inclus unele acuzații în adresa candidaților și concurenților electorali. Din punct de vedere tematic, articolele s-au axat pe înregistrarea candidaților la funcția de primar general al Chișinăului; intențiile lui Renato Usatîi de a reveni în Moldova și de a candida la funcția de primar al municipiului Bălți; candidatura la primăria Chișinău a lui Vasili Kirtoka, președintele companiei „DAAC-Hermes”, care acum zece ani a acționat în judecată ziarul „Timpul” după publicarea unei investigații jurnalistice, dorindu-și să ducă publicația la faliment, iar autoarea investigației a fost atacată în stradă; alte subiecte politice și electorale.

Imparțialitate și obiectivitate

Două treimi din textele publicate pe Timpul.md (26 din 38) au întrunit criteriile prezentării obiective și nepărtinitoare a subiectului, celelalte 12 materiale au fost părtinitoare și au transmis mai mult opinii și judecăți de valoare decât fapte. Două formațiuni politice – Partidul Comuniștilor și Partidul Socialiștilor, au fost criticate frecvent de către Timpul.md, în timp ce Partidul Liberal și candidatul acestuia Dorin Chirtoacă sunt favorizați. Astfel, PCRM a fost vizat de 13 ori, inclusiv de 7 ori în context negativ și de 6 ori neutru, iar PSRM – de 5 ori în context negativ și de alte 5 ori în context neutru. Într-un articol publicat pe 13 mai, prin titlul „Teroriștii din Donețk și Lugansk, în același gând cu Voronin și Dodon”, Timpul.md îi asociază pe comuniștii și socialiștii din Moldova cu teroriștii din

estul Ucrainei care propun să fie prevăzută în constituția țării vecine neapartenența la vreun bloc militar, așa cum cer PCRM și PSRM în cazul Moldovei. De notat, că în textul propriu-zis al știrii, despre concurenții electorali vizați în titlu nu se spune nimic.

Concurentul electoral „Platforma Populară Europeană din Moldova – IURIE LEANCĂ” a fost prezentat rar de Timpul.md, însă de fiecare dată în context favorizant, iar în ce privește Partidul Democrat și Partidul Liberal Democrat, site-ul i-a prezentat în contexte diferite, mai des negativ (PDM – de 5 ori, PLDM – de 4 ori), dar și neutru (PLDM – de 4 ori, PDM – de 2 ori) sau pozitiv (de câte 2 ori fiecare).

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Numărul total al surselor pentru cele 38 de materiale electorale a fost de 68, acesta fiind cel mai bun indicator de surse dintre site-urile monitorizate. Timpul.md a citat 28 de surse din domeniul politicului, 19 cetățeni simpli, 13 funcționari de diferit nivel și 8 experți. În același timp, principiul echilibrului de gen nu a fost respectat de Timpul.md: doar 13 surse feminine, ceea ce reprezintă 19,1% din total, majoritatea femeilor citate (11) fiind din categoria cetățenilor simpli.

Jumătate din textele care au relatat despre o situație de conflict (7 din 14) au fost mai mult sau mai puțin echilibrate, celelalte însă au prezentat o singură parte, fiind dezechilibrate.

Limbajul și imaginile utilizate

Limbajul știrilor electorale plasate pe Timpul.md în perioada de monitorizate a fost relativ corect.

www.unimedia.info

Implicarea în campania electorală

În perioada monitorizată Unimedia.info a abordat subiectul alegerilor locale generale în 48 de articole, inclusiv 38 de știri simple sau desfășurate, 9 materiale care au vizat un subiect controversat și un material de educație electorală (lansarea proiectului „Test electoral”). Cea mai productivă zi a fost 14 mai, când Unimedia.info a publicat 12 articole care au tangențe electorale. Spectrul tematic al știrilor publicate a fost cel mai divers din toate site-urile monitorizate, incluzând înregistrarea candidaților la funcțiile de primar de Chișinău și de consilier municipal, atât din partea partidelor, cât și independenți; declarațiile formațiunilor politice, lansate în această perioadă; activitățile partidelor și acțiunile de protest etc.

Imparțialitate și obiectivitate

În general, primele două săptămâni de campanie electorală au fost reflectate pe Unimedia.info cu respectarea principalelor norme de publicare a unor subiecte pe teme electorale: imparțialitate și obiectivitate. De cele mai multe ori, candidații și partidele politice au fost mediatizați în context neutru (Partidul Liberal: 10 apariții în context neutru și câte două în context negativ și pozitiv; Partidul Socialiștilor: 8 apariții neutre și 4 în context negativ; Partidul Comuniștilor: 6 apariții neutre, 3 negative și 2 în context pozitiv; Partidul Liberal Democrat: 6 apariții neutre și câte o apariție în context negativ și pozitiv;

Partidul Democrat: 3 apariții neutre, 2 pozitive și o apariție în context negativ; Platforma Populară Europeană din Moldova – IURIE LEANCĂ: 3 apariții neutre și una în context pozitiv).

Unimedia.info a înregistrat cel mai bun indicator dintre site-urile monitorizate în ce privește poziția jurnalistului în articole: din totalul de 48 de texte, 42 (87,5%) au fost prezentate nepărtinitor, alte 6 materiale însă au inclus anumite opinii și judecăți de valoare ale autorilor, fiind astfel părtinitoare.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Surse de informație pentru materialele cu temă electorală, publicate de Unimedia.info, au fost 52 de persoane, marea majoritate (35) fiind politicieni. Au mai fost citați 15 funcționari și câte un expert și un cetățean simplu. Principiul echilibrului de gen nu a fost respectat nici de Unimedia.info: din totalul de 52 de surse citate, doar 8 sunt femei, ceea ce reprezintă 15,4% din total.

Mai puțin de jumătate din textele care au relatat despre o situație de conflict (4 din 9) au fost relativ echilibrate editorial, prezentând ambele părți, celelalte 5 materiale au prezentat o singură parte, fiind dezechilibrate. Exemple: la 1 mai, Unimedia.info a publicat știrea „Vladimir Voronin: Renato Usatîi este o „bulă de săpun”, cu trimitere la declarația președintelui PCRM, Vladimir Voronin, la o emisiune televizată, că Renato Usatîi ar fi ca o bulă de săpun: „Nu știu cum se spune la asta moldovenește, dar rusește i se spune „мыльный пузырь”. Se umflă în pene apoi umblă cu diferite aiureli și cu concerte...””, a declarat liderul comunist. Portalul nu a solicitat opinia celui vizat în această știre. La 8 mai, în știrea „Elizaveta Moscaliciuc nu renunță la visul de a deveni primar. Aceasta candidează din numele altui partid”, portalul relatează despre intenția Elizavetei Moscaliciuc de a candida la funcția de primar al capitalei din partea Partidului "Renaștere", după ce anterior își anunțase intenția de a candida din partea Partidului Comunist Reformator, care a fost scos din cursa electorală între timp. În materialul video atașat știrii, preluat de pe Jurnal TV, se lasă să se înțeleagă că Moscalciuc este o persoană dubioasă care a dat mărturii false în reportajele propagandistice ale postului de televiziune NIT după protestele din aprilie 2009. Știrea nu prezintă și opinia Elizavetei Moscaliciuc, fiind astfel dezechilibrată.

Limbajul și imaginile utilizate

Limbajul știrilor electorale plasate pe Unimedia.info în perioada de monitorizate a fost corect, nu au fost înregistrate exagerări la nivel de limbaj sau imagini trucate.

4. Concluzii generale

În baza rezultatelor monitorizării se poate de constatat că, în intervalul 1-14 mai 2015, majoritatea mass-media nu au asigurat pluralismul de opinii în măsura necesară, promovând agenda politică și candidații anumitor formațiuni politice.

- Posturile de televiziune Moldova 1 și TV 7 au avut un comportament relativ echilibrat, asigurând pluralismul de opinie și diversitatea surselor. Judecând după frecvența și contextul aparițiilor concurenților electorali în știri, se poate de

- afirmat că Moldova 1 a favorizat ușor concurenții electorali Partidul Liberal și Partidul Democrat din Moldova.
- Posturile cu acoperire națională Prime și Canal 2 au favorizat concurentul electoral Partidul Democrat din Moldova prin numărul mare de materiale și contextul pozitiv în care au apărut aceștia, dar și prin modul de selectare și prezentare a știrilor.
 - Postul Accent TV a favorizat Partidul Socialiștilor și Partidul Nostru atât prin știri pozitive de la evenimente electorale, cât și prin știri de imagine cu prezența liderilor Igor Dodon și Renato Usatîi. În același timp, Accent TV a defavorizat Partidul Liberal, reprezentanții acestui partid fiind prezentați de cele mai dese ori în context negativ.
 - Politica editorială a portalului Omg.md este orientată spre promovarea candidaților Partidului Nostru și ai Partidului Socialiștilor și spre discreditarea Partidului Liberal și a candidatului Dorin Chirtoacă, precum și a partidelor de la guvernare.
 - Site-ul Pan.md favorizează deschis PSRM și Partidul Nostru și îl defavorizează pe candidatul Partidului Liberal la funcția de primar general al Chișinăului.
 - Publika.md promovează, deschis și mascat, candidații Partidului Democrat la funcțiile de primar și consilier, informând foarte sumar despre ceilalți concurenți și accentuând aspectele critice vizavi de aceștia.
 - Timpul.md critică frecvent Partidul Comuniștilor și PSRM și favorizează Partidul Liberal și pe candidatul acestuia la primăria Capitalei.
 - Unimedia.info mediatizează concurenții electorali preponderent în context neutru, fără preferințe editoriale evidente.
- În majoritatea materialelor care abordează subiecte controversate sau mediatizează acuzații nu a fost asigurat echilibrul prezentării părților din conflict;
 - Toate mass-media monitorizate practic nu se ocupă de educația electorală a cetățenilor;
 - Toate mass media monitorizate au probleme în ceea ce privește asigurarea egalității de gen, sursele de informație fiind bărbați în majoritatea absolută a cazurilor.

ANEXĂ

Studiu de caz nr.1. Televiziunile monitorizate nu respectă în totalitate principiile de echitate și echilibru în reflectarea alegerilor.

Prezentul studiu de caz se întemeiază pe cadrul normativ existent de reglementare a reflectării de către mass-media a campaniei electorale pentru alegerile generale locale din 14 iunie 2015 și pe analiza cantitativă/calitativă a conținuturilor principalelor ediții informative ale zilei de la cinci televiziuni - Tv 7, Prime Tv, Tv Canal 2, Tv Moldova 1 și Accent Tv, în perioada 1 – 14 mai, curent.

Cadrul normativ

Codul electoral, art. 64 (1): Radiodifuzorii, în cadrul tuturor programelor lor, și mijloacele de informare în masă scrise fondate de autorități publice au obligația de a respecta principiile de echitate, responsabilitate, echilibru și imparțialitate în reflectarea alegerilor.

Regulamentul privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 în mijloacele de informare în masă din Republica Moldova, p. 10: Concurenții electorali participă în campania electorală pe bază de egalitate și beneficiază de un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește acordarea timpilor de antenă și a spațiului în mijloacele de informare în masă.

p. 19: În programele de știri ale instituțiilor audiovizuale, evenimentele din campania electorală vor fi reflectate cu respectarea prevederilor art. 47, 64 și 641 din Codul electoral și art. 7 din Codul audiovizualului.

p. 21: Reflectarea evenimentelor electorale în programele de știri și în presa scrisă se va efectua fără a fi însoțite de comentarii, într-un mod ce evită denaturarea mesajelor concurenților electorali și ale Comisiei Electorale Centrale.

Din **Declarațiile privind politica editorială pentru campania electorală**, aprobate de CCA:

Tv 7: În emisiunile informative și de actualități, evenimentele din campania electorală vor fi reflectate cu respectarea prevederilor art. 47, art. 64 și art. 64 prim din Codul electoral și art. 7 din Codul audiovizualului.

Prime Tv: 4. Postul de televiziune „Prime” va reflecta desfășurata campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015, asigurând o reflectare echitabilă, echilibrată și imparțială, va respecta cu strictețe Regulamentul Privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 în mijloacele de informare în masă aprobat prin hotărârea Comisei Electorale Centrale nr.3266 din 17 aprilie 2015 și Concepția privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 de către instituțiile audiovizualului din Republica Moldova, aprobată prin Decizia CCA.

Tv Canal 2: 4. Postul de televiziune „Canal 2” va reflecta desfășurarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 asigurând o reflectare echitabilă, echilibrată și imparțială, va respecta cu strictețe Regulamentul Privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 în mijloacele de informare în masă aprobat prin hotărârea Comisei Electorale Centrale nr.3266 din 17 aprilie 2015 și Concepția

Privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 de către instituțiile audiovizualului din Republica Moldova, aprobată prin Decizia CCA.

Tv Moldova 1: 1.1. Compania va reflecta alegerile locale generale din 14 iunie 2015 în condițiile prevăzute de art.47 și art.64-64 prim din Codul electoral, art. 7 din Codul audiovizualului și Regulamentul CEC, respectând: - principiul echității, aplicat în limitele atribuțiilor și posibilităților Companiei; - principiul responsabilității aplicat în conformitate cu prevederile Codului Audiovizualului și Statutului IPNA; - principiul echilibrului – prezentarea echilibrată a concurenților electorali; - principiul imparțialității – tratarea obiectivă și echidistantă a concurenților electorali; - principiul libertății de exprimare și al pluralismului politic.

1.2. Evenimentele electorale ale concurenților în alegerile locale vor fi reflectate în programele de știri de la TV „Moldova 1” și Radio Moldova în cadrul rubricilor „Electorală 2015” și „Alegeri locale 2015”. Relatările respective vor avea durata de până la 40 de secunde la TV „Moldova 1” și până la 120 de secunde la Radio Moldova. Știrile conflictuale vor avea durata de până la 120 de secunde la TV „Moldova 1” și până la 180 de secunde la Radio Moldova.

Accent Tv: 21. Evenimentele campaniei electorale pot fi reflectate în edițiile informative (buletinele de știri), numai cu respectarea prevederilor legale și într-un mod ce evită denaturarea mesajelor concurenților electorali.

Constatări în urma analizei conținuturilor:

Tv 7, ediția integrată ”Cotidian”, ora 22.30:

- Difuzează grupări de știri și subiecte cu caracter electoral, dar fără a fi inserate la o rubrică specială.
- Atât durata totală a știrilor/subiectelor cu caracter electoral, cât și intervențiile directe, la ecran ale protagoniștilor din rândul concurenților electorali, sunt diferite. Exemplu: în ediția din 14 mai, subiectul ce s-a referit la candidații la funcția de primar general al Chișinăului D. Chirtoacă și M. Babuc are o durată de 1 min. și 44 de sec. Intervenția directă a lui D. Chirtoacă durează 16 sec., iar a M. Babuc – 11 sec. Subiectul al doilea, despre renunțarea Partidului Societății Progresiste de a intra în alegeri, durează 48 de sec., inclusiv intervenția directă a liderului partidului, Marin Livădaru – 22 de sec. Subiectul al treilea, cu referire la intenția lui I. Shor de a participa la alegeri, durează 1 min.02 sec. Exemple similare atestăm în toate edițiile care includ știri/subiecte cu caracter electoral.

Prime Tv, ediția ”Primele știri”, ora 21.00:

- Difuzează grupări de știri și subiecte cu caracter electoral la rubrica specială ”Alegeri locale 2015”;
- Atât durata totală a știrilor/subiectelor cu caracter electoral, cât și intervențiile directe, la ecran ale protagoniștilor din rândul concurenților electorali, sunt diferite. Exemplu: în ediția din 6 mai, în subiectul ”Chirtoacă, agățat de Cârlig”, cu durata de 1 min.16 sec., la ecran apare doar M. Cârlig, timp de 32 sec. Despre faptul că D. Chirtoacă respinge acuzațiile spune în text reporterul. Al doilea subiect cu caracter electoral, intitulat ”Renato Usatâi s-a întors și vrea să fie primar de Bălți”, durează 58 de sec., inclusiv 23 de sec. – intervenția directă a lui R. Usatâi. Alte exemple: în ediția din 12 mai rubrica ”Alegeri locale 2015” inserează un subiect despre

prioritățile candidatului V. Chirtoca. Durata – 2 min. 55 sec. Candidatul, la ecran, vorbește 40 de sec. În ediția din 14 mai, la rubrica specială, candidații la funcția de primar general sau de consilier municipal au intervenții directe, după cum urmează: Dorin Chirtoacă – 17 sec., Monica Babuc – 28 sec., Eugen Brad – 23 de sec., Marin Chersac – 12 sec., John Onoje – 13 sec., Sergiu Barcari – 5 sec. Întrebarea ce se impune: cât echilibru și echitate există în subiecte ce durează 58 de sec., 1 min. și 16 sec., 2 min. și 55 de sec., sau în intervenții directe cu o durată cuprinsă între 5 și 40 de secunde?!

Tv Canal 2, ediția ”Reporter”, ora 19.00:

- Difuzează grupări de știri și subiecte cu caracter electoral la rubrica specială ”Alegeri locale 2015”;
- Atât durata totală a știrilor/subiectelor cu caracter electoral, cât și intervențiile directe, la ecran ale protagoniștilor din rândul concurenților electorali, sunt diferite. Exemplu: în ediția din 12 mai rubrica specială inserează două subiecte. Primul, cu referire la candidatul PCRM V. Chirtoca, durează 1 min. 57 de sec., iar V. Chirtoca are intervenții directe cu durata de 52 de sec. Subiectul al doilea îl vizează pe candidatul M. Cârliș, durează 1 min. 25 de sec., iar candidatul vorbește la ecran 12 sec. În comparație cu primul subiect, acesta are caracter conflictual, dar durează mai puțin, iar partea vizată – D. Chirtoacă, nu apare la ecran, ci reporterul/moderatorul face trimitere scurtă la reacția lui. De remarcat faptul că, spre deosebire de Prime Tv, Canal 2, pe 14 mai, vorbind despre depunerea dosarelor lui D. Chirtoacă și M. Babuc la Consiliul de circumscripție, acordă fiecărui candidat câte 17 secunde intervenție directă. Posibil, a fost mai mult o întâmplare, decât o acțiune premeditată, deoarece în următorul subiect cu caracter electoral din rubrica specială a ediției, ce vizează 4 candidați la funcția de consilieri, timpul pentru intervențiile directe ale ultimilor variază între 5 și 27 de secunde.

Tv Moldova 1, ediția ”Mesager”, ora 19.00:

- Difuzează grupări de știri și subiecte cu caracter electoral la rubrica specială ”Electorală 2015”;
- Atât durata totală a știrilor/subiectelor cu caracter electoral, cât și intervențiile directe ale protagoniștilor din rândul concurenților electorali, sunt diferite. Exemplu: în ediția din 6 mai rubrica specială inserează un subiect în care candidatul Mihai Cârliș îl acuză pe primarul general de fraude cu loturi de pământ. Subiectul este conflictual și durează 1 min. 40 de sec. Spre deosebire de alte televiziuni, în subiectul de la Tv Moldova 1 apar cu intervenții directe ambele părți – M. Cârliș și D. Chirtoacă, a câte 19 sec. fiecare. Pe 12 mai rubrica specială inserează un subiect despre lansarea în campanie a lui V. Chirtoca. Subiectul, neconflictual, durează 1 min. și 18 sec., inclusiv o intervenție directă de 10 sec., deși angajamentele din Declarația politicii editoriale prevăd pentru asemenea gen de materiale o durată de până la 40 de sec., bunăoară, cum e cazul următorului subiect din rubrică, de 23 de secunde, despre candidatul O. Brega. În plus, subiectul cu lansarea în campanie a lui V. Chirtoca este precedat de cuvintele moderatorului: ”... *Chirtoca are planuri mari (?) pentru dezvoltarea municipiului. El își propune să deschidă mai multe locuri de muncă prin dezvoltarea businessului mic și mijlociu, să îmbunătățească infrastructura rutieră, să atragă investitori străini și să ofere tinerilor credite avantajoase la procurarea unei locuințe*”.

- Precizarea, pe lângă izul părțitor, este de prisos, din moment ce candidatul apare la ecran și poate singur să spună ce planuri are, chiar dacă vorbește greu în română. Dar nu-i obligațiunea moderatorului să vorbească în locul candidatului.

Accent Tv, ediția ”Accent info”, ora 21.00:

- Difuzează grupări de știri și subiecte cu caracter electoral la rubrica specială ”Electorală 2015”, începând cu 7 mai, deși știri/subiecte similare a difuzat și anterior;
- Atât durata totală a știrilor/subiectelor cu caracter electoral, cât și intervențiile directe, la ecran ale protagoniștilor din rândul concurenților electorali, sunt diferite. Exemplu: în ediția din 11 mai rubrica specială inserează trei subiecte cu referire la redenumirea în ”Blocul Roșu” a Partidului ”Casa Noastră – Moldova”, la candidații din partea PSRM în trei orașe din UTA Gagauz Yeri și la lista de candidați ai [Blocului electoral “Platforma Populară Europeană din Moldova — Iurie Leancă”](#). Primul subiect durează 2 min., inclusiv 1 min. și 12 sec. – intervenția directă a lui Gr. Petrenco, liderul formațiunii. Subiectul al doilea durează 3 min. și 13 sec., inclusiv 1 min. și 20 de sec. – intervenția directă a lui I. Dodon, liderul PSRM. Subiectul al treilea este de 1 min. și 13 sec., inclusiv 20 de sec. - intervenția directă a lui Iu. Leancă, liderul [Blocului](#). De notat, că genericul ”Electorală 2015” apare la deschiderea rubricii și între subiectele din interiorul acesteia, dar nu și la finalul ei. De menționat că, de exemplu, pe 8 mai, ”Accent info” a difuzat la rubrica specială două subiecte, despre Renato Usatâi și despre Sergiu Barcari, cu o durata aproximativ egală (1 min. 44 de sec. și, respectiv, 1 min. 36 de sec.).

Concluzii:

- Toate televiziunile monitorizate reflectă în principalele ediții informative campania electorală pentru alegerile generale locale din 14 iunie 2015;
- Patru din cele 5 televiziuni monitorizate (excepție Tv7) difuzează știri și subiecte cu caracter electoral la o rubrică specială, în conformitate cu prevederile legale;
- În principalele ediții informative televiziunile monitorizate nu respectă în totalitate nici normele legale, nici propriile angajamente luate prin declarațiile politicilor editoriale în campania electorală;
- Televiziunile monitorizate reflectă campania electorală de o manieră ce poate favoriza sau defavoriza anumiți concurenți electorali și, implicit, poate afecta informarea adecvată a alegătorilor;
- Trebuie să existe un anumit echilibru în durata aparițiilor la ecran a concurenților electorali, el fiind impus de cadrul normativ și solicitat de cultura profesională.

Recomandări:

- Tv7 să difuzeze știrile și subiectele electorale în cadrul unei rubrici speciale pentru a răspunde rigorilor legale și pentru a orienta mai bine telespectatorii în structura tematică a edițiilor informative;
- Accent Tv să încheie blocul de știri și subiecte electorale cu reluarea genericului rubricii ”Electorală 2015”;
- Televiziunile monitorizate să respecte principiile de echitate și echilibru în realizarea știrilor și subiectelor cu caracter electoral.

Studiu de caz nr.2. Prime Tv și Tv Canal 2: jurnalism sau propagandă

Prezentul studiu de caz se întemeiază pe cadrul normativ existent de reglementare a reflectării de către mass-media a campaniei electorale pentru alegerile generale locale din 14 iunie 2015, și pe analiza cantitativă/calitativă a conținuturilor principalelor ediții informative ale zilei de la două televiziuni - Prime Tv și Tv Canal 2, în perioada 01 – 14 mai, curent.

Cadrul normativ:

Codul electoral, art. 64 (4) Mijloacele de informare în masă nu vor adopta tratamente privilegiate față de concurenții electorali în virtutea statutului social și/sau a funcțiilor pe care le dețin candidații acestora.

(5) În perioada electorală, radiodifuzorii și mijloacele de informare în masă scrise vor face distincție clară în materialele lor jurnalistice între exercitarea funcțiilor oficiale și activitatea electorală a persoanelor care nu cad sub incidența art. 13 alin. (3).

Regulamentul privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 în mijloacele de informare în masă din Republica Moldova, p. 20. Activitatea autorităților administrației publice centrale și ale administrației publice locale, inclusiv activitatea primăriei/primarului, consiliului sătesc/comunal/orășenesc și a consiliului raional/municipal va fi reflectată separat, în alte programe decât cele de dezbateri și publicitate electorală, cu respectarea prevederilor Codului electoral, Codului audiovizualului și prezentului Regulament. Nici un candidat la alegeri nu va avea prioritate în virtutea funcției pe care o ocupă.

21. Reflectarea evenimentelor electorale în programele de știri și în presa scrisă se va efectua fără a fi însoțite de comentarii, într-un mod ce evită denaturarea mesajelor concurenților electorali și ale Comisiei Electorale Centrale.

Din **Declarațiile** privind politica editorială pentru campania electorală, aprobate de CCA:

Prime Tv: 4. Postul de televiziune „Prime” va reflecta desfășurarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 asigurând o reflectare echitabilă, echilibrată și imparțială, va respecta cu strictețe Regulamentul Privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 în mijloacele de informare în masă aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.3266 din 17 aprilie 2015 și Concepția Privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 de către instituțiile audiovizualului din Republica Moldova, aprobată prin Decizia CCA.

Tv Canal 2: 4. Postul de televiziune „Canal 2” va reflecta desfășurarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 asigurând o reflectare echitabilă, echilibrată și imparțială, va respecta cu strictețe Regulamentul Privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 în mijloacele de informare în masă aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.3266 din 17 aprilie 2015 și Concepția Privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 de către instituțiile audiovizualului din Republica Moldova, aprobată prin Decizia CCA

Constatări în urma analizei conținuturilor:

Prime Tv, 1 mai, ediția ”Primele știri”, ora 21.00.

Subiectul ”Democrației, față în față cu oamenii din Orhei” (22.32 – 23.55, durata – 1 min.23 sec.) se referă la întâlnirea liderului PDM M. Lupu cu primari, consilieri, simpatizanți din raion, într-un cadru neformal, la Ivancea, în pădure. M. Lupu are două intervenții directe (22.49 – 23.04; 23.08 - 23.24.) cu un total de 27 de sec. Pe tot parcursul subiectului liderul PDM fie vorbește, fie este filmat în prim-plan sau în plan general, iar pe final apare cu un copil în brațe. Nedumerirea este de ce Tv Prime a mers acolo, unde a mers și liderul PDM?!

Prime Tv, 2 mai, ”Primele știri”, ora 21.00. Subiectul ”Veteranii și politicienii își aduc aminte de război (?)”. În subiect, cu intervenții directe apar:

- Un veteran – 26 de sec.,
- Alt veteran – 10 sec.,
- M. Lupu, lider PDM - 21 sec.,
- Vl. Vitiuc, vicepreședintele Parlamentului - 16 sec.,
- I. Vlah, bașcanul UTA Gagauz Yeri - 11 sec.

Tv Canal 2, 2 mai, ediția ”Reporter”, ora 19.00. Același subiect, cu aceeași durată a intervențiilor directe ale protagoniștilor, dar intitulat ”70 de ani de Victorie”. Probabil, pentru mass-media, în general, ar fi mai indicat să promoveze ideea instaurării păcii, care este o valoare universală, și nu a victoriei, care, parcă în sine conține gândul revanșei. Dar, până la urmă rămâne la latitudinea mass-mediei – să urmeze orbește decizia politicienilor sau să privească mai departe decât aceștia.

Prime Tv, 7 mai, ”Primele știri”, ora 21.00. În subiectul ”Apartamente noi pentru sinistrații din Cantemir”, cu o durată de 50 de sec., este omniprezent în cadru ministrul PD al Construcțiilor și dezvoltării regionale Vasile Bîțca, inclusiv cu o intervenție directă de 20 de sec.

Canal 2, 7 mai, ediția ”Reporter”, ora 19.00, un subiect identic, inclusiv titlul.

Prime Tv, 8 mai, ”Primele știri”, ora 21.00. O știre desfășurată, cu același titlu – ”Apartamente noi pentru sinistrații din Cantemir”, de 38 de sec., în care se face trimitere la ministrul V. Bîțca, iar imaginile acestuia apar la ecran pe finalul știrii.

Prime Tv, 9 mai, ”Primele știri”, ora 21.00. Un subiect cu două adrese intitulat ”Și-au pomenit eroii la monumentul restaurat”. Durata – 3 min. 20 de sec. Subiectul se referă la manifestațiile de 9 mai la Stăuceni, cu casă ostășească, și la Cunică, Florești, unde, de fapt, e monumentul restaurat, amintit în titlu. Printre mulții protagoniști este și liderul PDM, M. Lupu, în prim-plan, inclusiv cu o intervenție directă de 25 de sec., în care, între altele, amintește că e al 15-lea monument restaurat și prin contribuția echipei pe care o conduce. Ceilalți protagoniști apar la ecran cu durate cuprinse între 3 și 10 secunde.

Tv Canal 2, 9 mai, ediția ”Reporter” ora 19.00. Canal 2 separă subiectele – unul de la Cunică, Florești, și altul de la Stăuceni. Titlul subiectului de la Cunică este ”Și-au pomenit eroii satului”. Și aici apare liderul PDM, M. Lupu, cu o intervenție directă de 25 de secunde. Alți 5 protagoniști apar cu intervenții directe de până la 10 secunde. De menționat, că în respectivul sat a mai rămas în viață un singur veteran, de 91 de ani. Acesta nu spune în

subiect, decât un cuvânt – ”Mulțumesc”. Și aici M. Lupu amintește că-i al 15-lea monument restaurat. Pe final, însă, aflăm că ”*Monumentul a fost restaurat cu suportul administrației regiunii Tiumeni, dar și cu sprijinul autorităților locale (?)*”

Să amintim că regiunea Tiumeni e în Rusia și, dacă nu sunt aduse detalii relevante, subiectul trezește nedumeriri: ce are regiunea în cauză cu restaurarea monumentului din Cunicia? De ce a mai fost necesară și contribuția echipei M. Lupu la restaurarea monumentului? E adevărat că 15 monumente au fost restaurate de PDM? De câți bani și în câți ani? E mult ori e puțin, dacă ne gândim că avem peste o mie de localități în țară și 43 de partide? De ce monumentele trebuie restaurate de partide? Și dacă-s restaurate de partide, de ce trebuie afișat acest lucru în așa măsură? De ce lideri de partid trebuie să adumbrească cei mai potriviți și relevanți protagoniști pentru știri și subiecte în ziua de 9 mai – veteranii de război?! Doar pentru că suntem în alegeri?

În aceeași ediție de la Tv Canal 2 din 9 mai, în subiectul ”Ziua comemorării”, apare din nou liderul PDM, după ce reporterul afirmă că ”*În marea de oameni s-au regăsit și membrii partidelor politice*”, iar singurul membru, care să sprijine enunțul reporterului, a fost găsit M. Lupu. De remarcat, că președintele țării, în subiect, are o intervenție directă de 9 sec., iar liderul PDM - de 20 de sec., exact cât are și un veteran de război.

Prime Tv, 11 mai, ”Primele știri”, ora 21.00.

Ediția include subiectul ”Drumuri mai bune la Strășeni”, cu apariția în două rânduri, la cameră, pe durata a 22 de sec., a ministrului PD al Transporturilor și gospodăriei drumurilor Vasile Botnari. Durata subiectului – 2 min. 10 sec.

Un alt subiect este intitulat ”Proiect de susținere a familiilor din Moldova”. Durata – 1 min. 40 de sec. Protagonist unic – M. Lupu, lider PDM, care, mai întâi, timp de 11 sec., strânge mâna unui grup de oameni, sărută pe creștet mai mulți copii, apoi vorbește în cameră 33 de sec. Nu e la rubrica ”Electorală – 2015”, dar are un pronunțat caracter electoral.

Tv Canal 2, 11 mai, ediția ”Reporter”, ora 19.00 – un subiect identic celui de la Prime Tv cu titlul ”Drumuri mai bune la Strășeni”. La fel, este difuzat și subiectul despre proiectul PDM, dar cu titlul un pic modificat - ”Campanie de susținere a familiei”. Aflăm astfel, din subiect și de la singurul protagonist, cât de important e să avem familii unite, puternice etc., câte proiecte de legi în sprijinul familiei va înainta PDM în Parlament și că proiectul de susținere a familiilor din Moldova va dura o lună. Lăudabilă inițiativă, dar nu dispare nedumerirea cu referire la oportunitatea lansării proiectului în plină campanie electorală și, mai ales, la eficiența lui. Televiziunile, din nou, n-au avut îndoieli înainte de a realiza subiectul. Îndoielile, însă, ar fi putut apărea la telespectatori care, bineînțeles, au familii și care cunosc nu din auzite de câtă grijă au parte și cât timp au partidele, în alegeri, să se gândească/preocupe de nevoile familiei.

Prime Tv, 14 mai, ”Primele știri”, ora 21.00.

În ediție este plasat și subiectul ”Transporturi liberalizate la Marea Neagră”. Motivul – reuniunea miniștrilor transporturilor din țările Organizației de cooperare economică la Marea Neagră (OCEMN), desfășurată la Chișinău timp de două zile. Temă bună și importantă. La reuniune participă delegații din 12 țări, dar în subiect apar, cu intervenții directe, doar ministrul Vasile Botnari și secretarul general OCEMN Victor Țvirunc. Nu este abordat nici măcar ministrul din Armenia (așa cum au procedat alte televiziuni), singura țară din cele 12, cu care Moldova are încheiat un acord de liberalizare a transporturilor. În

asemenea situație apare suspiciunea rezonabilă că scopul televiziunii nu a fost să comunice publicului despre beneficiile economice ale cooperării la Marea Neagră ci altul – să apară la ecran, o dată în plus, un ministru PDM.

Canal 2, 14 mai, ediția ”Reporter”, ora 19.00. Este difuzat un subiect similar, dar intitulat ”Reuniunea miniștrilor transportului, în capitală”.

Concluzii:

- În pofida propriilor angajamente asumate prin declarațiile politicii editoriale, Prime Tv și Tv Canal 2 abuzează de prezența în principalele ediții informative a unor importanți exponenți ai PDM, distorsionând astfel mesajul mediatic transmis publicului;
- Subiectele cu prezența liderului PDM în edițiile informative din perioada de referință pot fi calificate, mai degrabă, ca propagandă electorală decât produse jurnalistice;
- Prin abordarea partinică a unor teme sunt erodate valențele unor valori, cum ar fi memoria socială sau familia.

Recomandări:

- Prime Tv și Tv Canal 2 să renunțe la practicarea propagandei de partid prin respectarea rigorilor jurnalistice în reflectarea oricărei tematici;
- Prime Tv și Tv Canal 2 să diversifice produsele mediatice transmise publicului prin renunțarea preluării fidele și reciproce de subiecte;
- Prime Tv și Tv Canal 2 să utilizeze frecvențele care constituie patrimoniu național și nu de partid pentru a servi națiunea, și nu partidul.